

נושא מס' 1

פרק המבוא

תוכן עניינים

.....	פרק המבוא
1.....	מערך השיעור
3.....	היכרות עם המרחב התעבורתי
4.....	מאפייני המרחב התעבורתי
10.....	עימותים במרחב התעבורתי: סכנות וסיכונים
11.....	מורכבותה של מטלת הנהיגה
12.....	מאפיינים של נהיגת צעירים
16.....	רישיון נהיגה מדורג
18.....	שאלות תרגול לקראת מבחן תיאוריה

חינוך תעבורתי - פרק המבוא

מערך השיעור

מטרות

התלמידים

- יכירו את מאפייניו של המרחב התעבורתי
- יבינו את מורכבותה של מטלת הנהיגה
- יכירו את המאפיינים של נהיגת צעירים
- יכירו את תהליך קבלת הרישיון המדורג

הרעיון המרכזי

בפתיחת פרק המבוא נכיר את המרחב התעבורתי על שלושת מאפייניו: תנועה, שונות וריבוי אינטראקציות, אשר גורמים לעימותים, לסכנות ולסיכונים ולפיכך לסכנות האורבות לנהגים. בהמשך נעמיק במורכבותה של מטלת הנהיגה ובמאפיינים של נהיגת צעירים, ונתייחס גם לנטילת סיכונים בנהיגה. העיסוק בשלושת הנושאים שלעיל נועד להגביר אצל התלמידים את המוטיבציה לחינוך תעבורתי כנהגים לעתיד. הוא נועד ליצור אצלם הבנה ולהפנים את חשיבות הנשיאה באחריות אישית במרחב התעבורה, מתוך שותפות ובחירה בערך החיים. בחלקו האחרון של הפרק מפורט תהליך קבלת הרישיון המדורג, אשר חלק מהתלמידים נמצאים כבר בפתחו.

מהלך השיעור

ראשי פרקים של התוכן	פירוט התוכן	שיטת ההוראה	הפעילויות הנלוות	זמן	הערות
היכרות עם מאפייני המרחב התעבורתי	הגדרת המרחב התעבורתי על שלושת מאפייניו: - תנועה - שונות - ריבוי האינטראקציות + עימותים במרחב התעבורתי, סכנות וסיכונים.	הסבר מילולי והמחשה	- זיהוי האינטראקציות בין הולך הרגל / כלי הרכב / מאפייני הדרך השונים (ניתוח קריקטורות). - תנועת בעלי החיים לעומת תנועת האדם במרחב התעבורתי.	15 דקות	
מורכבותה של מטלת הנהיגה	הנהיגה בדרכים יש בה מצבים מפתיעים ומורכבים אשר מחייבים את הנהג לבצע פעולות שונות ומגוונות ולהפעיל שיקול דעת מורכב.	צפייה בסרטון	צפייה בפעולות שאותן על הנהג לבצע בו-זמנית, כולל התייחסות למצבים מפתיעים בדרך ולמיקוד תשומת ליבו בהם.	15 - 20 דקות	
הכרת המאפיינים של נהיגת צעירים	שלושת מעגלי ההשפעה על נהגים צעירים. - הסיבות למעורבות רבה יותר של נהגים צעירים בתאונות דרכים. - שיעור מעורבות בתאונות דרכים על-פי פרמטרים אחדים.	ניתוח נתונים וצפייה בסרטון	פעילות מספר 1 - ניתוח גרפים - צפייה בחלק מהמסדר בנושא "צעירים נוהגים באחריות" של "אקדמיה ברשת"	10 - 15 דקות	צפייה רק בחלק המתייחס למעורבותם של נהגים צעירים בתאונות דרכים.
נטילת סיכונים כחלק ממאפייני נהיגת צעירים	הבנה מדוע צעירים נוטים יותר ליטול סיכונים.	צפייה בסרטון	פעילות מספר 2 צפייה בחלק מהמסדר "צעירים נוהגים באחריות" בנושא מאפייני גיל ההתבגרות בדגש על נטילת סיכונים, כולל שאלות נלוות.	5 - 10 דקות	החלק הנוסף של המסדר יופיע בפרק הסיום של תוכנית החינוך התעבורתי כסגירת מעגל, לאחר שהעמיקו בחומר הנלמד
תהליך קבלת הרישיון המדורג	רישיון נהיגה מדורג - שלב לימוד נהיגה - שלב היתר נהיגה בליווי - שלב קבלת הרישיון	הסבר מילולי	שאלות תיאוריה לתרגול	15 - 20 דקות	

היכרות עם המרחב התעבורתי

במרחב התעבורתי נעים באופן קבוע הולכי רגל וכלי תחבורה מגוונים המשתמשים בתשתית הדרכים המאפשרת את תנועתם. המרחב התעבורתי כולל דרכים בעלות מאפיינים שונים, אמצעים להכוונת התנועה, אמצעי בטיחות, מבנים ועוד. מרחב זה הוא אחד מסביבות הפעולה המרכזיות שלנו ובו נמצאים בתנועה עוברי דרך שונים: הולכי רגל בעלי צרכים שונים וכן נהגים בסוגים מגוונים של כלי רכב - מכוניות פרטיות, כלי רכב ציבוריים, כלי רכב דו-גלגליים, משאיות, רכבות חשמליות ועוד. המרחב התעבורתי הם חלק מאזורים בנויים או ממרחבים פתוחים, נהוגים בהם חוקי התעבורה, וקבועים בהם אמצעי בטיחות שונים, כבישים ומדרכות, תמרורים ורמזורים, שבני האדם הציבו כדי לשמור על ביטחונם ולהקל עליהם את ההתמצאות במרחב. זהו מרחב דינמי, מורכב ומשתנה ללא הרף ומאפיינים אותו אי-ודאות וסיכונים.

מאפייני המרחב התעבורתי

שלושה מאפיינים עיקריים למרחב התעבורתי:

א. **תנועה** – ייחודו של המרחב התעבורתי הוא בתנועה המתנהלת בו, בהיקפיה, בסוגיה, בכיווניה, במסלוליה הצולבים, במגוון בני האדם וכלי הרכב הנעים ומשתלבים בו במהירויות ובכיוונים שונים.

ב. **שונות** – המרחב התעבורתי הוא זירת מפגש בין אנשים השונים זה מזה בגיל, בידע, בכישורים, במיומנות, בעמדות ובערכים, ברגשות, בשאיפות וביכולות הביצוע שלהם. כל אלה מכתיבים דפוסי התנהגות מגוונים מאוד.

השונות באה לידי ביטוי גם במגוון העצום של כלי הרכב השונים בגודלם, במשקלם, ביכולת הנסיעה שלהם ובשליטה בהם. לדוגמה: משאית לעומת אופנוע.

כלי הרכב ומשתמשי הדרך האחרים (הולכי רגל, הנוסעים ברכב דו-גלגלי ועוד) עושים את דרכם על פני דרכים שונות זו מזו – בטיבן, במידותיהן, בצורת ההתנהלות המותרת בהן, בזכויות המגוונות הניתנות למשתמשי דרך שונים ועוד.

ג. ריבוי האינטראקציות במרחב התעבורתי – האינטראקציות הן פעולות גומלין פיזיות-טכנולוגיות וחברתיות-תקשורתיות בין גופים שונים המשפיעים זה על זה. במרחב התעבורתי פועלים ארבעה גורמים עיקריים בזיקה ביניהם: האדם, כלי הרכב, הדרך והסביבה. לדוגמה: פעולת הגומלין שבין הולך רגל החוצה את הכביש במעבר חצייה לבין הנהג: הולך הרגל צריך ליצור קשר-עין עם הנהג ולוודא שהנהג הבחין בו, ובאותה מידה גם על הנהג ליצור קשר-עין עם הולך הרגל ולאפשר לו לחצות בבטחה. במרחב התעבורתי מרבית האינטראקציות הן משולבות – פיזיות וחברתיות-תקשורתיות בעת ובעונה אחת. תוצאות האינטראקציות במרחב התעבורתי מושפעות ממאפיינים שונים של האדם, הרכב והדרך.

מאפיינים של הדרך – פני הדרך, הטופוגרפיה, פניות וסיבובים, צמתים, תמרורים וסימני דרך, הפרדה בין נתיבי התנועה, עצמים והסדרי תנועה שונים.

מאפיינים של האדם – רמת הידע, ריבוי דפוסי ההתנהגות האנושית, מצב האדם בעת התנהלותו בדרך (ערני או עייף, טרוד או דרוך וכד'), עוצמת תגובותיו, מידת תוקפנותו, נטייתו לציית לחוקים ולכבד את זכויותיהם של משתמשים אחרים במרחב התעבורתי.

מאפיינים של כלי הרכב – גודלם ומשקלם של כלי הרכב, ייעודם, כושר ההאצה שלהם, אביזרי בטיחות המותקנים בהם ומצב התחזוקה שלהם.

מאפיינים של הסביבה – תנאי הראות והנראות, התאורה, עונות השנה, מזג אוויר ושעות היממה.

דוגמה לאינטראקציות בין מאפייני האדם למאפייני הסביבה יכולה לשמש נהיגה בשעה שקרני השמש מסנוורות את הנהג. דוגמה לקשר בין מאפייני הדרך לבין מאפייני האדם - הולך רגל החוצה את הכביש במעבר חצייה בעת שהרמזור ירוק גם עבור הנהגים הפונים ימינה. כאן מאפייני הדרך הם הרמזור ומעבר החצייה, ומאפייני האדם הם הולך הרגל החוצה את הכביש והנהג. האם הנהג עייף או ערני, ודפוסי התנהגותו ונטייתו לכבד או שלא לכבד חוקים במרחב התעבורתי משפיעים ישירות על הולך הרגל ועל מידת הביטחון בחציית הכביש. באותה מידה גם התנהגותו של הולך הרגל משפיעה ישירות על הנהג - האם הוא מרוכז ויוצר קשר-עין בעת החצייה או שדעתו מוסחת על-ידי הטלפון הנייד והוא אינו יוצר קשר-עין עם הנהג ואינו שם לב למתרחש סביבו.

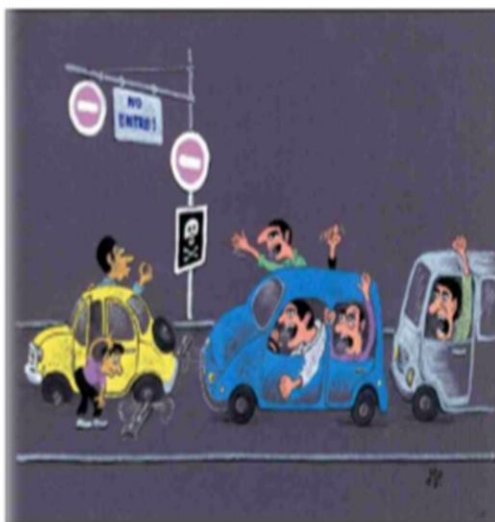
פעילות מס' 1

נושא הפעילות: אינטראקציות במרחב התעבורתי

זהו - מהם האינטראקציות המתוארים בתמונות ומהם המאפיינים שלהם (מאפייני הדרך, האדם, כלי הרכב והסביבה)?

Special Police

Itzhak Lewin
Israel

גדון לוי
ישראל

Eyal Elit
Israel

עילי אילי
ישראל

פעילות מס' 2

נושא הפעילות: תנועה במרחב התעבורתי

המטרה: פיתוח חשיבה ביקורתית על אופן התנהגותו של הגורם האנושי.

מהלך הפעילות:

1. ערכו השוואה בין תנועת בני האדם במרחב התעבורתי לבין תנועת בעלי החיים בקבוצה: התחלקו לזוגות, התבוננו בתמונות שלפניכם, צפו בסרטונים וענו על השאלות שלמטה. בתום התרגיל ייערך דיון במליאה.

צפו בקצרה בסרטונים:

- [להקת ציפורים עפות](#)
- [להקת דגים](#)
- [סכנות בדרך שאינה עירונית במעבר בין שלושה נתיבים](#)

עדרי גנו המונויים שיכולים בתוך זמן קצר לעבור יחד לדהירת מנוסה מטורפת זה לצד זה, אינם נתקלים ואינם פוגעים זה בזה.

להקות ציפורים ענקיות המסוגלות לעוף באוויר יחדיו כגוף אחד שמתמרן בקלות ובמהירות לכל הכיוונים, מבלי שהציפורים תיתקלנה זו בזו.

להקת מכוניות ביום שגרתי שיצאה למסע על פני כבישי העולם...

להקות דגים צפופות, המונות מיליוני דגים הנעים במרחק סנטימטרים ספורים זה מזה, ומתחמקים כגוש ענק מהרודפים אחריהם ובכל זאת אינם נתקלים זה בזה.

2. שאלות לזוגות התלמידים:

- שערו, מדוע הציפורים, הדגים, עדרי הגנו ושאר בעלי החיים הנעים בלהקות מסוגלים לנוע יחד מבלי לפגוע או להיפגע האחד מהאחר?
- הסבירו מדוע בכביש מתרחשות תאונות דרכים בשרשרת? מדוע תאונה אחת גוררת אחריה תאונה נוספת?
- מדוע אצל בעלי החיים אין תאונות שרשרת? מהו סוד התנועה של בעלי החיים?
- אם בני האדם יבינו את סוד התנועה של בעלי החיים במרחב ואת חוקי התנועה שלהם, האם יהיו מסוגלים לאמץ אותם ולסגל חוקים כאלה במרחב התעבורתי?

3. דיון במליאה: כל זוג יציג את מסקנותיו ויערך דיון במליאה.

למורה:

דגים, ציפורים, דבורים, נמלים ועוד נעים בלהקות ותנועתם מתואמת באורח מפתיע ובדרך כלל ללא מנהיגות. אנשי המדע מניחים, שבעת תנועת להקות בעלי החיים, כל אחד מהפרטים אינו מודע למצבה של כל הלהקה אלא רק למצבם ולהתנהגותם של בעלי חיים הקרובים אליו פיזית, שכניו הקרובים שסביבו. כדי לא לפגוע בשכניו ולא להיפגע על-ידם הוא מציית לשלושה חוקים פשוטים למדי:

- תנועה תוך שמירה על **מרחק קבוע** מהפרטים השכנים.
- תנועה **במהירות שווה** למהירות השכנים בלהקה.
- תנועה **בכיוון זהה** לתנועת הפרטים השכנים.

המשך פעילות 2:

4. שאלה: האם בני האדם יהיו מסוגלים להסתגל לחוקי התנועה של להקת בעלי חיים?

בהשוואה בין התנועה של להקת בעלי חיים בים, באוויר וביבשה לבין המתרחש בכבישים נראה, כי קבוצת הנהגים בכביש אינה קבוצה מלוכדת, אינה חשה לכידות ואחריות האחד כלפי האחר. כל אחד מן הנהגים נוהג לשם מטרה אחרת, רוצה להגיע ליעד אחר, והוא גם שונה באישיותו מן הנהגים האחרים. נראה, ששאיפות הנהגים בכבישים סותרות, הם אינם רגישים לזולתם כמו בעלי החיים. הנהגים מוקפים במסגרות שלדי הברזל של מכוניותיהם, חדורי ביטחון, ומרגישים בלעדיות ובעלות על הכביש. בנוסף, הנהגים הם אנונימיים וזרים זה לזה, ואין מנהיגות בנמצא.

מכאן נובע, שחשוב להכיר את המרחב התעבורתי על מורכבותו והקשיים בו, להעמיק בהבנת הגורם האנושי - האדם, על כישוריו, יתרונותיו ומגבלותיו, ולהתוודע למגבלות שמציבות לנו הפיזיקה, הביולוגיה והטכנולוגיה כאשר אנחנו נעים במרחב התעבורתי.

אתם, כנהגים לעתיד, יכולים לפעול מתוך אחריות אישית, לנהוג ולהנהיג תרבות נהיגה סובלנית ומתחשבת במשתמשי הדרך השונים על גווניהם, לגלות אמפתיה האחד כלפי האחר, ולחזק את תחושת הלכידות והאחריות המשותפת.

עימותים במרחב התעבורתי: סכנות וסיכונים

הגדרת "עימות" במרחב התעבורתי: ניגוד תנועה – מצב שבו צפויה היתקלות של משתמשי דרך שונים זה בזה.

עימותים הם מצבים שבהם נחשפים ניגודי האינטרסים והשאיפות השונות של בני האדם. דוגמה לעימותים שכיחים: מפגש בצומת בין כלי רכב המגיעים מכיוונים שונים ורוצים להמשיך את נסיעתם לכיוונים אחרים, או נהג רכב הפוגש על שפת המדרכה הולך רגל שרוצה לחצות את הכביש במעבר חצייה ועוד. חשוב ללמוד כיצד להתנהג בדרך, לשלוט ולצמצם עימותים היוצרים מצבי סיכון, כדי שלא יהפכו חלילה לתאונת דרכים מיותרת.

שלושת המאפיינים של המרחב התעבורתי – תנועה, שונות וריבוי האינטראקציות, הם אלה שיוצרים את המורכבות ואת הקושי בהבנתו ובפענוחו של המרחב התעבורתי, ואת ממדי הסיכון האופייניים למרחב זה. הסיבות העיקריות לכך שבני האדם נכשלים בהתנהגותם ובהתנהלות נכונה במרחב התעבורתי:

- הם מתקשים להבין את המשמעות והמורכבות של המרחב התעבורתי.
- הם אינם ערים לשונות בין משתמשי הדרך ואינם מכבדים שונות זו.
- הם חסרי מיומנויות לתפיסת סיכונים ולקבלת החלטות.
- לעיתים הם חסרי מידה מספקת של קשב, ריכוז ותשומת לב.
- הם אינם מכבדים את הזולת ונוטים לעיתים להגיב בחוסר סבלנות, בחוסר התחשבות, בתוקפנות ובזעם.
- הם אינם מכירים ואינם מבינים לעומק את משמעותם של חוקי הטבע ואת המגבלות הנגזרות מהם.
- הם אינם מצייתים לחוקים ולתקנות התעבורה.

מורכבותה של מטלת הנהיגה

בני האדם לא נולדו כדי לנוע במהירויות גבוהות ולא סיגלו לעצמם יכולות טבעיות להתמודד עם תנועה במהירויות כאלה. זמני התגובה של בני האדם אינם מותאמים לקצב המהיר של האירועים המתרחשים במרחב התעבורתי. פרקי הזמן שבהם מתרחשים האירועים קצרים הרבה יותר מאשר יכולתו הטבעית של האדם להגיב להם. כתוצאה מכך, בני האדם אינם מסוגלים להימנע מיצירת מצבים מסוכנים או לסגת מהחלטות שגויות שקיבלו. רק חשיבה והבנה מוקדמת של מהות המרחב שבו הם נעים יכולה לעזור להם לקבל החלטות נכונות ולהימנע ממצבים מסוכנים. הנהיגה עבור אנשים שונים אינה רק פעולה פיזית, אלא גם חוויה רב-חושית הכוללת שימוש בחושים - מגע, ראייה ושמיעה, והיא אף בעלת היבטים רגשיים ונפשיים. פעולת הנהיגה חושפת את האדם להתמודדות עם סכנות כמו גם עם הזדמנויות. היא מפגישה אותו עם קונפליקטים ומתחים, עם ערכיו ועם דפוסי התנהגותו. בהקשר זה יכולה הנהיגה לשקף באופן עמוק ביותר את אישיותו של הנהג.

על הנהג להיות בשליטה רב-מוקדית: איסוף מידע על הסביבה, פיצול קשב וחלוקת תשומת הלב לנסיבות העשויים להשתנות כל העת – וכל זאת, במטרה לקבל תמונה ברורה ואופטימלית כדי להחליט החלטות נכונות הנוגעות לפעולת הנהיגה.

פעילות 3

נושא הפעילות: מורכבותה של מטלת הנהיגה

1. צפו בסרטון: [Driving Downtown – Manhattan](#) לפי הזמנים האלה:

- א. מההתחלה ועד דקה 1:50
- ב. מדקה 5:00 עד דקה 6:15
- ג. מדקה 8:30 עד דקה 9:15
- ד. מדקה 14:30 עד דקה 15:00

2. ענו על השאלה: לכמה דברים בדרך על הנהג לשים לב בו-זמנית, וכמה פעולות הוא צריך לבצע?

תשובה למורה:

הנהג צריך לעיתים להאט ולעיתים להאיץ לפי מצב הדרך, לאותת, להשתלב, להתבונן במראות, לעצור עצירה מוחלטת, לתת זכות קדימה ועוד. על הנהג לשים לב לעבודות בכביש, לנהיגה בפקק תנועה, להתמזגות, לאינטראקציות בין משתמשי דרך שונים. לדוגמה: הולכי רגל חוצים שלא במעבר חצייה מוסדר, זקן שמתחיל לחצות באור ירוק והרמזור מתחלף לאדום עוד בטרם סיים לחצות את הכביש.

מאפיינים של נהיגת צעירים

תקופת הגיל שבין 16-24 מזמנת לצעירים התנסויות חדשות בלמידה, ביחסים עם הסובבים אותם ובניהול אורח חיים עצמאי, כאשר אחת ההתנסויות הראשונות והמשמעותיות בהן היא רכישת מיומנות הנהיגה. הגיל החוקי להשגת רישיון נהיגה, הגם שהוא משתנה בין מדינות, נקבע בעיצומו של מעבר בין התבגרות לבגרות. יתרה מכך, השגת רישיון נהיגה היא במידה רבה אבן דרך בהתבגרותם של הצעירים וכרטיס כניסה לעולם המבוגרים.

מעגלי השפעה אחדים מאפיינים את נהיגת הצעירים:

המעגל הראשון הוא הפרט – מעגל "הצעיר הנוהג", הכולל את מאפייני אישיותו, את עמדותיו כלפי הנהיגה, את תפיסת הסיכונים שלו, את הרווחים והעלויות שמקנה לו הנהיגה לדעתו, וכן את ניסיונו, מיומנותיו וכישוריו כנהג. מעגל "הצעיר הנוהג" אשר נוגע ישירות לנהג, מצביע על המשמעויות שמייחסים צעירים לנהיגה: תחרותיות, תחושת כוח ושליטה, הנאה, השגת תשומת לב, תחושת עצמאות, יוקרה, השתייכות, ריגוש והנאה, פורקן רגשות, שליטה ומסוגלות. לצד אלה מופיעים – אם כי בצורה דומיננטית פחות מקודמיהם – פחד מאובדן שליטה, תחושת חוסר אונים, מתח ועצבנות וחשש מפני ביקורת חברתית (אירם וטאובמן, 1994).¹

במעגל השני נמצאים בני המשפחה והחברים. הנהג הצעיר התלווה אל הוריו במהלך חייו, צפה בהם נוהגים והבחין בטיב התקשורת שלהם עם משתמשי דרך אחרים, ומתוך כך התרגל לסגנון נהיגה מסוים המקובל במשפחתו. החברים, לעומת זאת, על-אף שהיכרות איתם קצרה יותר, הם קבוצת ההשפעה המשמעותית בגיל ההתבגרות בכלל ובנושא נטילת סיכונים בפרט. לעומת בני המשפחה, השוהים עם הצעיר ברכב פרק זמן מוגבל, החברים הם אלו שילוו את נהיגתו זמן רב,

¹ א' טאובמן-בן ארי (2004). **נהגים צעירים, על פרדוקסים והמפתח לפיצוחם.** אוניברסיטת בר-אילן.

ופעמים רבות הם גם אלה שיקבעו את הנורמות של הנהיגה הטובה. הנהג הצעיר מתקשה לקבל החלטות רציונליות לנוכח השפעות סביבתיות וריגושיות.

המעגל השלישי מורכב מהחברה ומהאמצעים שאותם היא נוקטת, דהיינו, מדיניות הבטיחות במדינה, חוקי התעבורה והאכיפה שלהם, והענישה על ביצוע עבירות תנועה ועל מעורבות בתאונות דרכים (טאובמן, 2004).²

תאונות של נהגים צעירים

השיעור הגבוה של תאונות דרכים בקרב צעירים מעסיק, מטבע הדברים, חוקרים רבים בארץ ובעולם. בין הסיבות המרכזיות לתופעה הם מוטים: חוסר ניסיון, נטייה לנטיית סיכונים בנהיגה הגוברת עם נוכחות נוסעים ברכב, נהיגת לילה, שימוש בטלפון סלולרי ללא דיבורית, שליחת מסרונים, שימוש באלכוהול וכו' (גוגנהיים, 2016).³ נהגים צעירים נוטים להאמין, כי הם חסינים מפני פגיעה. הם נוטים להעריך את עצמם כמיומנים יותר, ואת סיכוייהם להיות מעורבים בתאונות דרכים כנמוכים יותר.

תאונות רבות שבהן מעורבים צעירים הן תאונות יחיד – התהפכות, התנגשות ברכב חונה ובעצמים דוממים, החלקות וירידה מהכביש. תאונות אלה תלויות בעיקר בהתנהגות הנהג ובשליטתו ברכב ובעצמו ופחות בגורמים חיצוניים.

גורמי תאונות נוספים בגיל הצעיר:

- נהיגה במהירות מופרזת
- סטייה מנתיב
- אי-ציות לתמרורים
- אי-מתן זכות קדימה
- ביצוע לא נכון של פניות
- עקיפות חפוזות
- אי-שמירת רווח מלפנים

² שם.

³ נ' גוגנהיים (2016). הערכה רב-ממדית של יחסים חבריים בקרב נהגים צעירים ותרומתם לבטיחות בדרכים. אוניברסיטת בר-אילן.

פעילות מס' 4

נושא הפעילות: מאפיינים של נהיגת צעירים

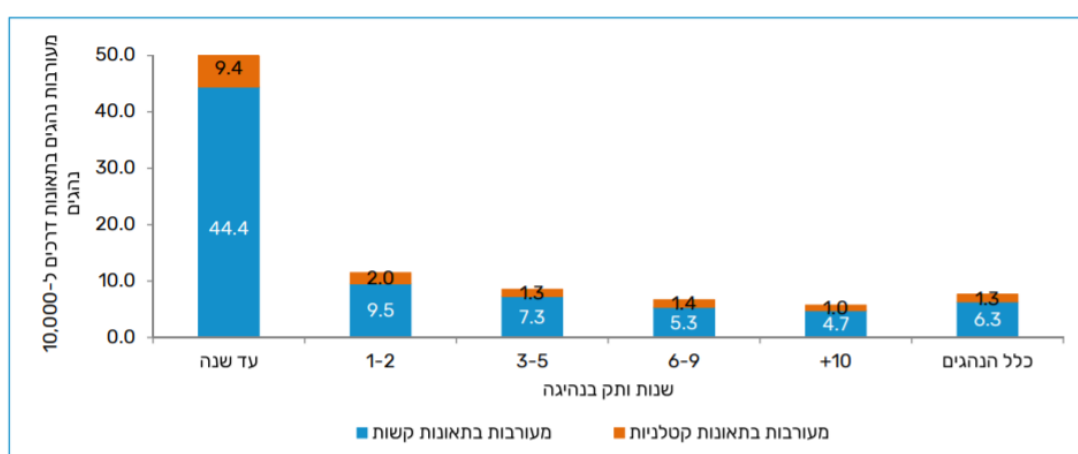
מהלך הפעילות:

1. התבוננו בתרשימים השונים ורשמו את הנתונים המתייחסים לנהיגת צעירים. מה ניתן להסיק מהם?

מדדים ותרשימים המתייחסים לנהיגת צעירים מתוך נתונים של הרשות הלאומית לבטיחות

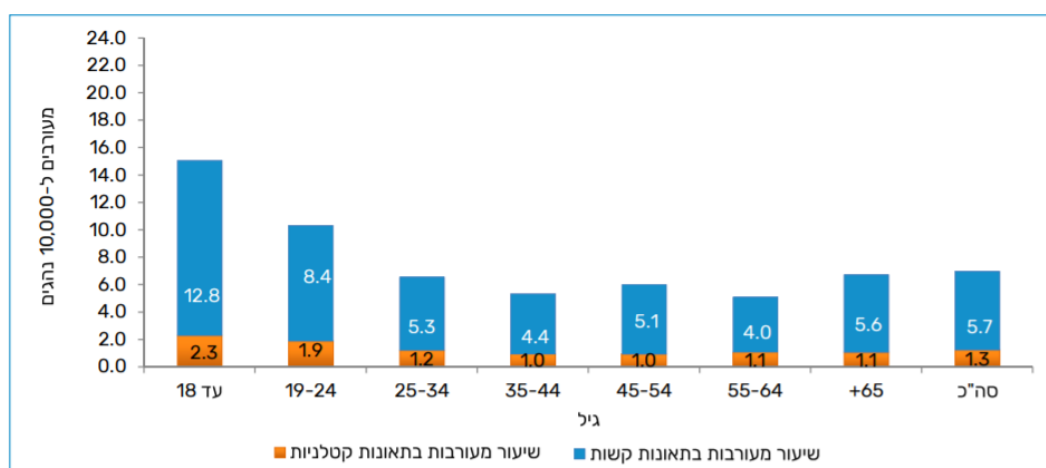
בדרכים:

תרשים 1: מציג את הקשר בין שנות ותק בנהיגה לבין מעורבות בתאונות דרכים קשות וקטלניות:

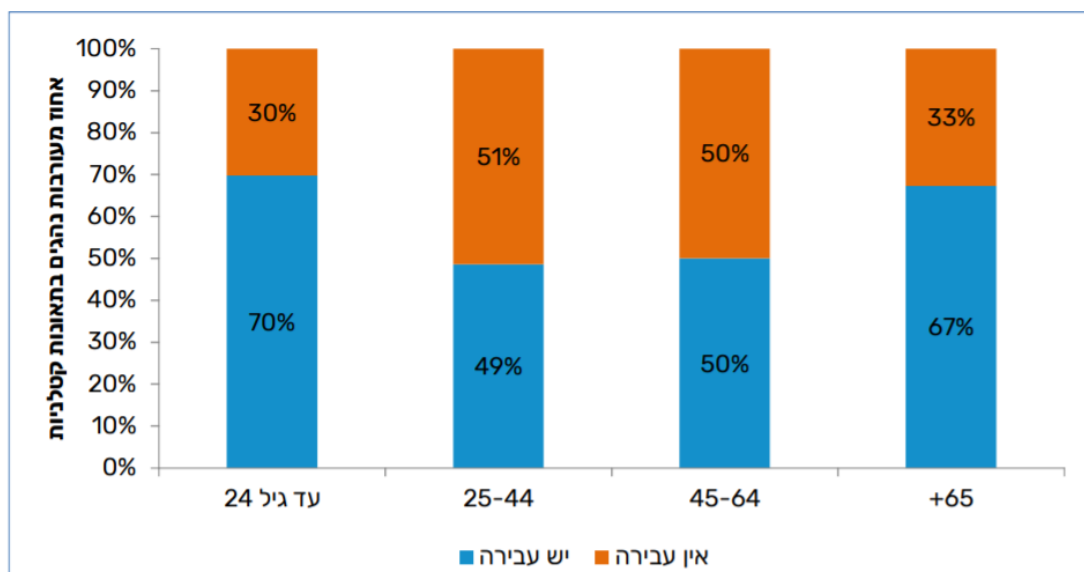

גרף 1: שיעור מעורבות נהגים בתאונות קשות וקטלניות על פי שנות ותק בנהיגה ל-10,000 נהגים בשנת 2016

תרשים 2 מציג את השפעת גיל הנהג על המעורבות בתאונות דרכים קשות וקטלניות:

גרף 2: שיעור מעורבות נהגים בתאונות דרכים קשות וקטלניות על פי גיל הנהג ל-10,000 נהגים בשנת 2016

גרף 3: מעורבות נהגים בתאונות קטלניות לפי קבוצת גיל וביצוע עבירת נהיגה בשנת 2016

הסבר לתרשים 3: לפי העמודה השמאלית ביותר המציגה את שיעור מעורבותם של נהגים צעירים בתאונות קטלניות: 70% ביצעו עבירה בעת התאונה ו-30% לא ביצעו עבירה.

מהתרשימים ניתן להסיק, כי שיעור המעורבות של נהגים צעירים בתאונות הוא הגבוה ביותר, ולכן חשוב להיות שותפים לשינוי המציאות ולחתור לנהיגה אחראית ושקולה.

2. **צפו בסרט: "צעירים נוהגים באחריות"** (הרלב"ד, 39:52 דקות) – מדקה 4:18 עד דקה 5:15 בנושא מעורבות של נהגים צעירים בתאונות.

פעילות מספר 5

נושא הפעילות: מאפייני גיל ההתבגרות בדגש על נטילת סיכונים

מהלך הפעילות:

צפו בקטע מהסרט "צעירים נוהגים באחריות" - מדקה 24:50 ועד דקה 26:43 - בנושא מאפייני גיל ההתבגרות בדגש על נטילת סיכונים.

ענו על השאלות:

1. תנו דוגמה לנטילת סיכונים ולהשלכותיה על המרחב התעבורתי.
2. האם אתם מזהים מצבים בחיי היום-יום שבהם אתם נוטלים סיכונים? אם כן, שתפו בתיאור מצבים אלו.
3. האם אתם מזהים מצבים של נטילת סיכונים בעת נהיגה של קרובים לכם, חברים, בני משפחה ועוד?

רישיון נהיגה מדורג⁴

רישיון נהיגה מדורג הוא תהליך של קבלת רישיון נהיגה בצורה מדורגת ועל-פי שלבים מובנים. גישה זו מיושמת במדינות רבות כאמצעי לצמצום מעורבות נהגים צעירים בתאונות דרכים. בכל מדינה מוגדר התהליך באופן ובשלבים שונים.

"נהג חדש" – מי שניתן לו רישיון נהיגה ולא היה בידו קודם לכן רישיון נהיגה שאינו רישיון לנהוג באופנוע או בטרקטור, יהיה נהג חדש למשך שנתיים מיום מתן הרישיון. תוקף רישיון הנהיגה שניתן לנהג חדש יהיה שנתיים. הורשע נהג חדש בעבירה מן העבירות המנויות ברשימת עבירות חמורות, תוארך תקופת היותו נהג חדש בשנתיים נוספות, ובלבד שיעמוד בהצלחה בבחינות ובבדיקות כפי שתקבע לו הרשות.

במדינת ישראל נערכים השלבים הבאים:

שלב לימוד נהיגה:

רכב פרטי:

רישיון נהיגה דרגה B

- גיל מינימלי למבחן עיוני - 16 שנים ושלושה חודשים
- גיל מינימלי ללימוד נהיגה - 16 שנים ושישה חודשים
- מספר שיעורי נהיגה מינימלי - 28
- גיל מינימלי למבחן מעשי - 16 שנים ו-9 חודשים
- גיל מינימלי לקבלת רישיון - 16 שנים ו-9 חודשים

אופנוע:

רישיון נהיגה – דרגה A2

- סוג רישיון: אופנוע עד 14.6 כוחות סוס ועד 11 קילואט
- גיל מינימלי למבחן עיוני - 15.5
- גיל מינימלי למבחן מעשי - 16
- גיל מינימלי ללימוד - 16
- גיל מינימלי לקבלת רישיון - 16
- מספר שיעורים מינימלי - 15
- למי שלא מלאו 18 שנה אסור להרכיב על האופנוע נוסע נוסף.

⁴ מתוך: "ליווי לחיים", הרלב"ד

תנאים לקבלת הרישיון

- יש להגיש בקשה לרישיון נהיגה חדש (טופס רש"ל 18) עם תצלום המבקש, חתום ומאושר על-ידי רופא משפחה ואישור על בדיקת ראייה.
- נדרשת חדות ראייה: 6/12 בעין אחת לפחות, שדה ראייה בקו אופקי לא גרוע מ-120 מעלות בשתי העיניים יחד. רשאי להסתייע במשקפיים או בעדשות מגע.
- רשאי לנהוג גם ברכב שטח (המכונה באגי). בטרקטור משא, ובלבד שלא ינהג בו בכביש אלא לשם חצייתו, או כאשר הנסיעה היא בכביש שבתחום מושב או קיבוץ.

שלב היתר הנהיגה

- משך הליווי יהיה שישה חודשים לפחות. בשלושת החודשים האחרונים תחול חובת הליווי רק בין השעות 6:00 - 21:00, ובשאר שעות היממה יהיה הנהג החדש רשאי לנהוג ללא מלווה.
- תהליך צבירת הניסיון יעמוד על 50 שעות לפחות: 20 שעות נהיגה בדרך עירונית, 15 שעות נהיגה בדרך שאינה עירונית ו-15 שעות נהיגה בלילה. צבירת הניסיון בשעות הלילה תתבצע בין השעות 21:00 עד 06:00 בבוקר שלמחרת.
- חובת הליווי תחול עד גיל 24. בתום תקופת הליווי (גיל 17 שנים ושלושה חודשים לפחות) יתייצבו הנהג החדש הצעיר והמלווה לשם חתימה על הצהרה, שהליווי נעשה כנדרש. לאחר מכן, יימסר לנהג החדש "רישיון נהיגה לנהג חדש צעיר". שלב זה יימשך שנה וחצי ולא יותר מגיל 24.
- נהג מלווה – מי שמלאו לו 24 שנים, או מי שבידו רישיון להוראת נהיגה, אף אם טרם מלאו לו 24 שנים, אשר בידו רישיון נהיגה בר-תוקף לאותו סוג רכב חמש שנים לפחות, וכן מי שמלאו לו 30 שנים, אשר בידו רישיון נהיגה, כאמור, שלוש שנים לפחות.

שלב הרישיון הקבוע

רישיון קבוע הוא רישיון נהיגה במעמד שווה לשאר הנהגים, עם מלוא הזכויות והחובות.

- נהג חדש צעיר – נהג חדש שטרם מלאו לו 24 שנים.
- בתום תקופת צבירת הניסיון, ולאחר קבלת הצהרה אישית חתומה על-ידי הנהג החדש הצעיר והנהג המנוסה על ביצוע 50 השעות הנדרשות, ינפיק משרד התחבורה לנהג החדש הצעיר רישיון נהיגה קבוע מפלסטיק, שיעמוד בתוקף עד שנתיים מיום שעבר את מבחן הנהיגה המעשי. בכך יהפוך לנהג חדש.
- בנוסף, תכלול תוכנית "רישיון נהיגה מדורג" גם את הסעיפים הבאים: הגבלת הנהיגה בשעות החשיכה, הגבלת מספר הנוסעים הצעירים במכונית, נהיגה בליווי נהג מנוסה ואיסור מוחלט על נהיגה לאחר שתיית אלכוהול.
- תווית ברכב לנהג חדש: תקנה 9 א': לא ינהג נהג חדש ברכב נוסעים פרטי וברכב מסחרי אחד שמשקלו הכולל המותר עד 3,500 ק"ג, אלא אם כן הוצמדה תווית "נהג חדש" תקנית בחלון האחורי של הרכב בשוליו התחתונים כך שתיראה לנהג אחריו. לא ינהג אדם שאינו נהג חדש כשהתווית מוצמדת לחלון הרכב.
- הגבלת מספר נוסעים לנהג חדש: סעיף 12א2 – נהג חדש שטרם מלאו לו 21 שנים וחלפה לגביו התקופה שבה חלה עליו חובת הליווי, לא יסיע ברכב מנועי יותר משני נוסעים עד שימלאו לו 21 שנים, אלא אם כן יושב במושב שלצידו מלווה.

שאלות תרגול לקראת מבחן תיאוריה

1. על מי מוטלת החובה להכיר את חוקי התנועה ולציית להם?

- א. רק על נהגים מקצועיים.
- ב. רק על הולכי הרגל.
- ג. על כל אדם המשתמש בדרך.
- ד. רק על הנהג ברכב.

2. באילו תנאים מותר לנהוג ברכב מנועי?

- א. בהתאם לתנאים שנקבעו במבחן השנתי של הרכב (טסט).
- ב. בהתאם לתנאים הרשומים בהנחיות יצרן הרכב בספר הרכב.
- ג. הנהג ברכב חייב להיות בעל רישיון נהיגה תקף לאותו סוג רכב.
- ד. הנהג ברכב רשום כבעל הרכב או כבעל השליטה בו.

3. אילו תעודות חייבות להיות בידי הנהג בעת הנהיגה?

- א. תעודת זהות, רישיון נהיגה, תעודת ביטוח מקיף ואישור בדבר הסדר גרירה בעת תקלה.
- ב. רישיון נהיגה ורישיון רכב בלבד.
- ג. רישיון נהיגה, רישיון רכב, תעודת ביטוח חובה, וכן כל תעודה אחרת שניתנה על-פי דין, כשהן בתוקף.
- ד. תעודת זהות, רישיון נהיגה ותעודה המעידה על תקינות הרכב החתומה על-ידי מנהל מוסך.

4. האם לנהג בעל רישיון נהיגה תקף לסוג רכב מסוים מותר לנהוג בכל רכב מאותו סוג?

- א. כן, ובתנאי שלא נזקפו לחובתו עבירות תנועה.
- ב. כן. בעל רישיון נהיגה תקף יכול לנהוג בכל רכב ללא כל תנאי.
- ג. כן, בתנאי שהנהג בקיא בהפעלתו ובשימוש בו.
- ד. כן, בתנאי שבידו אישור משטרה על בקיאות בהפעלת הרכב.

5. באיזה מצב אסור לנהג לנהוג בכל רכב?

- א. כאשר מצבו הגופני או הנפשי עלול לסכן עוברי דרך אחרים.
- ב. לפני נטילת תרופה ובמשך 24 שעות רצופות לאחר מכן.
- ג. לא קיים מצב בחוק האוסר נהיגה אם לנהג רישיון נהיגה תקף.
- ד. אם הוא לא נח לפחות שמונה שעות לפני תחילת הנהיגה.

6. את רישיון הרכב חייב להחזיק?

- א. חברת הביטוח שבה מבטח הרכב.
- ב. הנהג בעת הנהיגה, גם אם אינו בעל הרכב.
- ג. המוסך המטפל באופן קבוע ברכב.
- ד. בעל הרכב, גם כשאינו נוהג בו.

7. מהי דרגת הרישיון הדרושה לנהיגה ברכב מנועי שמשקלו הכולל עד 3,500 ק"ג?

- א. A1
- ב. B
- ג. A
- ד. 1

8. רישיון נהיגה דרגה B מתיר לנהוג:

- א. באופנוע שהספק מנועו עד 14.6 כ"ס.
- ב. ברכב נוסעים פרטי וברכב מסחרי שמשקלם הכולל המותר עד 4,500 ק"ג.
- ג. ברכב נוסעים פרטי וברכב מסחרי שמשקלם הכולל המותר עד 3,500 ק"ג.
- ד. ברכב ציבורי, כולל אוטובוס זעיר ציבורי.

9. מחזיק רישיון נהיגה בדרגה B רשאי לנהוג גם:

- א. באוטובוס זעיר פרטי שמשקלו הכולל המותר עד 3,500 ק"ג.
- ב. באוטובוס זעיר ציבורי שמשקלו הכולל המותר עד 3,500 ק"ג.
- ג. בכל רכב מנועי שמשקלו הכולל עד 6,000 ק"ג.
- ד. בכל אוטובוס שמשקלו הכולל המותר עד 3,500 ק"ג.

תשובות : 1-ג, 2-ג, 3-ג, 4-ג, 5-א, 6-ב, 7-ב, 8-ג, 9-א.